

HİRUDOTERAPİ (SÜLÜK) VE GUATR: BİR VAKA NEDENİ İLE

Neslihan ÇUHACI¹, Abbas Ali TAM¹, Sedat CANER¹, Reyhan ERSOY², Bekir ÇAKIR³

¹Uzm. Dr., Atatürk Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Endokrinoloji ve Metabolizma Hastalıkları Kliniği,

²Doç. Dr., Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Tıp Fakültesi, İç Hastalıkları AD

³Prof. Dr., Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Tıp Fakültesi, İç Hastalıkları AD

Özet

Hirudoterapi veya sülük uygulaması çeşitli hastalıklar için ülkemizde ve dünyada yüzyıllardır uygulanan bir yöntemdir. Hastalıklı bölgeye yapıştırılan sülüklerin “kirli” kanı emerken bazı maddeler salgıladıklarına ve bu maddelerin hastalıklara karşı koruyucu ve tedavi edici olduğuna inanılmaktadır. Bu yazıda toksik multinodüler guatr tanısı ile izlediğimiz bir hastanın tedavi amacıyla uyguladığı sülük tedavisini ve sonuçlarını sunmayı amaçladık.

Anahtar kelimeler: Hirudoterapi, tiroid, guatr

Giriş

Sülüğün tıbbi kullanımı eski Anadolu uygarlıklarından İyonya'da Kolofon'lu (İzmir Değirmendere yakınlarında) Nicader tarafından M.Ö 200'de ilk kez kaydedildi.1 Daha sonra Galen (M.S 129-199), hastalıkların salgısal teorisini ortaya koydu. Buna göre insan vücudu dört salgı içermekteydi: kan, balgam, sarı safra ve siyah safra. Bu sıvıların dengesindeki değişimlerin hastalıklarla sonuçlandığı, sülüklerin fazla kanı uzaklaştırmakla bu dengeyi yeniden oluşturmaya yardım ettikleri düşünülmüştü.1 On dokuzuncu yüzyılda, Johann Frederick Diffenbach, sülüğü plastik cerrahi uygulamalarında kullandı.2 On dokuzuncu yüzyılın sonuna gelindiğinde, bu yöntem geliştirmekte ve büyümekte olan modern tıp kavramları ile uyumadığı için sülüğün tıbbi kullanımı azalmaya başladı. Hatta sülük kullanımı diplomasız ve yerleşik tıp dışında çalışan “şifacı”lara yakıştırıldı ve şarlatanlık olarak görüldü. Bununla birlikte araştırmalar da devam etti. Haycraft, 1884'de sülüklerin tükürüğünde

bulunan antikoagülan bir maddeyi izole ederek sülüğün Latince adına atfen “hirudin” adını verdi. Bundan yıllar sonra 1955'de bu madde her yönüyle tanımlandı(1).

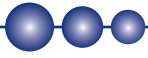
Sülük halkalı bir solucandır. Bilinen 650 çeşit sülük türü mevcuttur. Tıbbi uygulamalarda kullanılan sülük türü “*Hirudo medicinalis*”dir. Bu sülüğün baş kısmında gözleri bulunmaktadır. Ağız yapısında üç çenesi, yutağın etrafında tükürük bezleri mevcuttur. Tükürük bezleri hirudin maddesini salgılar. Sülükler keskin çenelerinin yardımıyla derinin 1,5 mm derinliği boyunca ısırabilirler. Emdiği kan hacmi yaklaşık 5-15 mL'dir. Isırdığı yerden ayrıldıktan sonra bölgede (yaklaşık olarak 3-24 saat) kanama olabilir. Bir tedavi seansında çoğunlukla bireyler 5 ile 12 adet tıbbi sülük uygulamaktadırlar.

Hirudin, 9000 molekül ağırlığında bir polipeptiddir. Trombin ile enzim inhibe edici kompleks oluşturarak fibrinojenin fibrine dönüşümünü engeller. Heparinin aksine hirudin aktivitesi için antitrombin III gerekmez ve koagülasyon esnasında salgılanan trombosit faktör-4 (heparini nötralize eder) tarafından da inaktive edilmez. Pıhtılaşma faktörlerinin biyosentezi ile etkileşmez. Lipoprotein lipaz gibi kandaki diğer enzim sistemlerini etkilemez. Sülük tarafından salgılanan diğer aktif maddeler; hiyalüronidaz ve bazı proteinaz inhibitörleridir(3).

Bu yazıda toksik multinodüler guatr tanısı ile izlediğimiz bir hastanın tedavi amacıyla uyguladığı sülük tedavisini ve sonuçlarını sunmayı amaçladık.

Olgu Sunumu

55 yaşında kadın hasta çarpıntı, terleme ve yatariken daha belirgin olan boğazda daralma şikayetleri ile

başvurdu. Laboratuvar tetkiklerinde TSH: 0,12 IU/ml, sT3 ve sT4 değerleri ise normal sınırlarda idi. Tiroid ultrasonografisinde tiroid boyutları artmış olup en büyüğü sol lobda ve 18x25x32 mm olmak üzere çok sayıda nodül izleniyordu. Hastaya Teknesyum- 99m kullanılarak tiroid sintigrafisi çekildi. Sintigrafi aktif- hipoaktif multinodüler tiroid glandı ile uyumlu idi. Ultrasonografi eşliğinde gerek görülen nodüllere ince iğne aspirasyon biyopsisi uygulandı. Sitolojik değerlendirme benign bulgular olarak raporlandı. Hasta başı bulguları olması nedeni ile Endokrinoloji, Genel Cerrahi, Nükleer Tıp ve Patoloji kliniklerinin katıldığı konseye sunuldu.

Hasta konsey sırasında USG kontrolü için salona alındı. Bu sırada hastanın boynunda 7 noktada 3-5 mm'lik papüler döküntülerin bulunduğu görüldü. Vücudun başka yerinde olmayan bu döküntülerin boyun bölgesine yaklaşık 5 gün önce uygulanan süllüklere ait olduğu öğrenildi (Resim 1). Hasta ameliyat korkusu nedeniyle bu işlemi yaptırdığını söyledi. Hastanın tiroid fonksiyonları tekrar kontrol edildi ve değişiklik olmadığı izlendi. Tiroid ve nodüllerin boyutlarında da uygulama öncesine göre farklılık yoktu. Hastaya yaklaşık 5 hafta sonra totale yakın tiroidektomi uygulandı. Histopatolojik bulgular da benign özellikte idi.

Sonuç

Süllük, venöz yetersizlik durumları başta olmak üzere halen bazı tıbbi uygulamalarda kullanılmaktadır. Arteriyel yetersizliği olan hastalar, immünsupresyon durumları, kanama- pıhtılaşma bozukluğu olan hastalar ve atopik kişilerde ise kullanımı önerilmemektedir(3).

Süllük tedavisini takiben uzamış kanama görülebilir. Süllüğün tükürüğüne karşı anafilaksi ve lokal alerjik reaksiyonlar tarif edilmiştir.1 Süllüklerin tekrar kullanımına bağlı enfeksiyon, sık kullanımına bağlı skar gelişimi görülebilir. Süllük ağız boşluğu ve bronşlara ulaşım hemoptizi ve kollapsa sebep olabilir.

Hastanın sindirim ve genito-üriner sistemine kaçabilir.1,4 En ciddi komplikasyonlardan biri aeromonas hydrophila enfeksiyonudur.1,5 Süllüğe bağlı enfeksiyonlar genel olarak sellülit veya lokal apse şeklindedir ve sıklığı % 0-20 oranında bildirilmiştir.1,3,5 Enfekte bölgede miyonekroz ve gaz oluşumu görülebilir. Bu organizma 1. kuşak sefalosporinlere ve penisilinlere duyarsızdır. İkinci ve 3. kuşak sefalosporinlerin çoğuna, aminoglikozidlere ve kloramfenikole ise duyarlıdır(5,6).

Ülkemizde tiroid hastalıkları için özellikle bitkilerle uygulanan alternatif yöntemler kullanılmakta, hatta rağbet görmektedir. Yasal boşluklar, kronik hastalıklara sahip hastaların konvansiyonel tıptan alamadıkları tedavi memnuniyeti, operasyon gerektiren fakat operasyon korkusu yaşayan hastaların kaygıları hastaları bu yöntemlere yöneltmektedir.

Toksik multinodüler guatr tedavisinde hasta tarafından yaptırılan süllük uygulaması ilginç bulunduğu

için sunulmuştur. Hirudoterapinin tiroid hastalıklarının tedavisinde kullanılması kesinlikle önerilmemektedir.

e-posta: reyhanersoy@yahoo.com.tr

Kaynaklar

1. Wells MD, Ralph T, Manktelow RT, Boyd JE, Bowen V. The medical leech: an old treatment revisited. *Microsurgery* 1993; 14: 183-6.
2. Sawyer RT. Johann Frederick Diffenbach: successful use of leeches in plastic surgery in the 1820s. *British J Plas Surg* 2000; 53: 245-7.
3. Hoşnuter M, Demircan N, Ünalacak M, Kargı E, Aktunç E, Babuççu O. Modern Tıbbın yeniden keşfettiği bir alternatif tedavi metodu: Hirudoterapi. *Türk Aile Hek Derg* 2003; 7(4): 177-179.
4. de Chalain TM. Exploring the use of the medicinal leech: a clinical riskbenefit analysis. *J Reconstr Microsurgery* 1996; 12(3): 165-72.
5. Bickel DK, Lineaweaver WC, Follansbee S ve ark. Intestinal flora of the medicinal leech *Hirudinaria manillensis*. *J Reconstr Microsurgery* 1994; 10(2).
6. Nonomura H, Kato N, Ohno Y ve ark. Indigenous bacterial flora of medicinal leeches and their susceptibilities to 15 antimicrobial agents. *J Med Microbiol* 1996; 45(6): 490-3.

Resim 1: Hastanın boyun bölgesinde süllük uygulaması sonrasında gelişmiş papüler döküntüler